

GÜNEY ÇİN DENİZİ SORUNLARI: TANIMI, TARAFLARI VE JEOPOLİTİK DEĞERLENDİRMESİ

Saffet YERLİKAYA

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Özet

Asya-Pasifik bölgesinde bulunan Güney Çin Denizi, jeopolitik ve jeostratejik avantajları nedeniyle hem bölge ülkeleri hem de küresel aktörler açısından ilgi odağı konumundadır. Denizde güncel olarak iki ve çok taraflı sorunlar vardır ve bu sorunlar özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkmıştır. Bu dönemden itibaren sorunlara taraf olan ülkeler çeşitli tarihsel argümanlar ve hukuksal haklar ileri sürerek somut adımlar atmışlardır. Tarafların kendilerince haklı gerekçe göstererek attığı bu adımlar nasıl birbirleriyle geçmişte uyuşmamışsa günümüzde de uyuşmamaktadır. Söz konusu bu durum, geçmişte gerilim ve sıcak çatışmaların meydana gelmesine neden olmuştur. Tarafların tutum ve davranışlarının uyuşmazlığı, hukuk dışı oluşu ve bölge dışından aktörlerin de sahada etkin olması sorunlarda bir çözüme ulaşılmasını engellemektedir. Çözüm konusunda bir sonuca varılamaması, gelecekte de sıcak çatışma riski gibi olumsuz gelişmelere kapı aralayacak niteliktedir. Bu durum ise Güney Çin Denizi'ni dünya gündeminde öne çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güney Çin Denizi, Jeopolitik, Hak İddiaları, Enerji Kaynakları, Enerji Güzergâhları.

Abstract

The South China Sea is geographically located in the Asia-Pacific region and is a focus of interest for both regional and global actors due to its geopolitical and geostrategic advantages. There are currently bilateral and multilateral problems at the sea and these problems have emerged especially after the World War II. From this period onwards, the countries that have been involved in the problems have taken concrete steps by asserting their various historical arguments and legal rights. These steps taken by the countries on their own

justification did not match each other in the past and likewise it does not match at the present time. This situation has caused tension and hot conflicts in the past. Disagreement of the attitudes and behaviors of the countries, being out of law and being active in the field from outside the region prevent a solution to problems. The effectiveness of regional and global actors in the sea basin is related to the geopolitical value of the South China Sea. Failure to reach a conclusion on the solution can lead to negative developments such as the risk of hot conflict in the future. This situation put forward the South China Sea in the world agenda.

Keywords: *The South China Sea, Geopolitics, Claims, Energy Resources, Energy Routes.*

Giriş

Dünyanın çeşitli bölgelerinde var olan ve çözüme kavuşma noktasında henüz sonuç alınamamış birçok uluslararası güncel sorunlar bulunmaktadır. Bunlardan birisi de jeopolitik ve jeostratejik bakımdan önemli bir konumda olan Güney Çin Denizi üzerinde yaşanan iki ve çok taraflı sorunlardır. Güney Çin Denizi, konumu sebebiyle ilgi odağındadır ve denizde yaşanan sorunlarda taraf sayısının çokluğu, tarafların hukuk dışı tutumları, taleplerinin birbirleriyle uyumsuzluğu ve bölge dışından aktörlerin de sahada etkin olması sorunların çözülmesinde çıkmazlara neden olmaktadır.

Taraflar arasındaki sorunlar geçmişte gerilimlere ve sıcak çatışmalara neden olmuştur. Zaman zaman bu gelişmeler düşük ölçekli bir biçimde gerçekleşmeye devam etmekte ve böylelikle Güney Çin Denizi dünya gündeminde adını duyduğumuz güncel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede çalışmamız; Güney Çin Denizi'nin jeopolitik ve jeostratejik açıdan önemli konuma sahip olmasının altında yatan sebepleri irdelenecek ve bu denizde yaşanan sorunların tarihsel arka planını ve sorun alanlarını tespit edecektir. Ardından, sorunun taraflarının egemenlik iddiaları ve bu kapsamda öne sürdükleri tezleri incelendikten sonra bölgenin hem bölge ülkeleri hem küresel aktörler açısından taşıdığı jeopolitik önem ve anlamın ne olduğunu analiz edecektir.

Güney Çin Denizi

Güney Çin Denizi (GÇD) coğrafi konum olarak doğu sınırıyla Pasifik, batı sınırıyla ise Hint okyanusları ile etkileşimli ve Güney Doğu Asya bölgesinde yer alan kısmî bir biçimde kapalı bir deniz havzasıdır. Denizin kıyıdaş ülkeleri Brunei Sultanlığı, Çin Halk Cumhuriyeti, Çin Cumhuriyeti/Tayvan, Endonezya, Filipinler, Kamboçya, Malezya, Singapur, Tayland ve Vietnam'dır. Havza, 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS/UNCLOS)'nin dokuzuncu kısmı kapsamında yarı kapalı bir deniz niteliğindedir.¹ Niceliksel açıdan havzanın yüzeyi 3.309.289 ve tabanı ise 3.315.500 km karedir. Ortalama derinlik 1277 ve en derin noktası ise 5315 metredir.²

Harita 1: Güney Çin Denizi

Denizde su altında ve üzerinde olmak üzere yüzlerce küçük ada-adacık, kayalık ve resif bulunmaktadır. Bu coğrafi yapılar özelde dört

¹ Bateman, S. (2017), "Building Cooperation for Managing the South China Sea Without Strategic Trust", *Asia & the Pacific Studies*, 4:(2), s. 252-255.

² Castello, M.J.; Cheung, A.; De Hauwere, N. (2010), "Surface Area and the Seabed Area, Volume, Depth, Slope and Topographic Variation for the World's Seas, Oceans and Countries", *Environmental Science & Technology*, 44:(23), s. 8824.

grup olarak adlandırılmaktadır. Bunlar arasında Spratly ve Paracel ada grupları en büyük adalar zincirleri olmakla birlikte, bunları büyüklük açısından Pratas Adası ve Macclessfield Bank/Zhongsha takip etmektedir. Ancak Macclessfield Bank'ın büyük bölümü su altında oluşundan dolayı burada Scarborough Resifi öne çıkmaktadır.³

GÇD, dünya ticareti bakımından kilit öneme sahip olan özellikle güneybatısında Malakka* ve kuzeydoğusunda Tayvan boğazları arasında olması nedeniyle dünyanın önemli ticaret güzergâhlarının üzerindedir ve dolayısıyla bu durum onu jeostratejik açıdan önemli kılmaktadır.

Bunlara ek olarak, denizin enerji kaynakları bakımından da zengin yataklara sahip olduğu tahmin edilmektedir.⁴ Söz konusu bu kaynakların rezerv miktarları bölgedeki sorunlardan dolayı tam olarak belirlenememektedir. Ancak bu konu hususunda tahminler yapılmakta ve özellikle U.S. Energy Information Administration ajansının 2013 yılında yayınladığı raporu dikkate değer bir biçimde öne sürülmektedir. Söz konusu rapora göre, deniz yatağında 11 milyar varil petrol ve 190 trilyon metreküp doğalgaz rezervi

³ Senftleben, W., "Political Geography of the South China Sea", *Philippine Geographical Journal*, 20(4), 1976, s. 165-166

* Coğrafi konum olarak Endonezya, Malezya ve Singapur arasında bulunan bu boğaz Hint ve Pasifik okyanuslarına birbirine bağlaması nedeniyle hem bölge devletleri hem de diğer dünya devletlerin ilgi odağı konumundadır. Hirst, T. "The World's most important trade route?", *World Economic Forum*, 21 Mayıs 2014, <https://www.weforum.org/agenda/2014/05/world-most-important-trade-route/> Deniz yolu ulaşım hattı niteliğine sahip bu boğaz Çin, Hindistan, Japonya, Güney Kore gibi büyük ekonomiye sahip Asya devletlerinin diğer dünya devletleri ile aralarında ithalat-ihracat ilişkilerinin sürdürülmesinde hayati rol oynamaktadır. Maritime Institute of Malaysia, <http://www.mima.gov.my/index.php/research/the-straits-of-malacca-csom/csom-introduction>. Ayrıca dünya ticaretinin yaklaşık %40'lık bölümü bu boğazdan geçmektedir. "Malacca Strait is a strategic chokepoint", *Reuters*, 4 Mart 2010, <https://www.reuters.com/article/uk-malacca-threat-factbox-idUKTRE62335X20100304>

⁴ U.S. Energy Information Administration (2013) "U.S. Energy Information Administration's South China Sea Report, February 7, s.1.

bulunduğu tahmin edilmektedir.⁵ Üzerinde dikkatle durulması gereken bir diğer noktanın da denizin dünya toplam balık üretiminin büyük bölümünü oluşturduğudur. GÇD, dünya yüzölçümünün % 2,5'ini kapsamasına rağmen yıllık 10-12 ton üretim miktarı ile dünya toplam balık üretiminin % 12'sini karşılamaktadır.⁶

Bu bilgiler göz önüne alındığında GÇD, jeopolitik ve jeostratejik bakımdan önemli bir deniz havzası olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla hem bölge devletleri hem de diğer dünya devletleri gün geçtikçe artan şekilde dikkatlerini bu denize yoğunlaştırmaktadır.

Sorunların Tanımı

GÇD'deki sorunlar; denizin ortasında bulunan ada, adacık, kayalık ve resiflerin kime ait olduğu ve bu coğrafi oluşumların sahip olup-olmadıkları* ve yetki alanları ile bu alanlardaki doğal kaynakların kimler tarafından işletileceğinin belirlenmesi hususunda Brunei, Çin, Endonezya, Filipinler, Malezya, Tayvan ve Vietnam arasında yaşanan egemenlik uyuşmazlığı olarak tanımlanabilir.⁷ Ayrıca Çin'in ve Tayvan'ın denizdeki egemenlik iddiasından kaynaklanan Münhasır

⁵ A.g.e., s.2.

⁶ Greer, A. (2016), "The South China Sea Is Really A Fishery Dispute", *The Diplomat*, <https://thediplomat.com/2016/07/the-south-china-sea-is-really-a-fishery-dispute/> (Erişim: 15.01.2018).

* 1982 BMDHS'ye göre deniz ortasındaki coğrafi oluşumların MEB salahiyeti doğurması için geldit met seviyesi üstünde olması ve kendi ekonomik yaşamı ve insan hayatını idame ettirebilecek düzeyde olması gerekmektedir. Doğan, S. (Çevirmen), "Güney Çin Denizi Tahkim Davası (Filipinler Cumhuriyeti/Çin Halk Cumhuriyeti)", *Küresel Bakış Çeviri Hukuk Dergisi*, Sayı: 21, Aralık 2016, s. 22-23.

⁷ Bayılıoğlu, U. (2017), "Güney Çin Denizi Tahkiminde Hakemlik Mahkemesi'nin İnsanlığın Ortak Mirası ve Diğer Devletlerin Deniz Alanlarına Sağladığı Koruma: Ada Statüsünün Sınırlanması", *TBB Dergisi*, (130), s.421.

Ekonomik Bölge (MEB)* çakışması da önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.⁸

Tarihî arka plana baktığımızda GÇD'nin kime ait olduğu konusu 20. yüzyıla kadar dünya gündeminde fazla yer teşkil etmiyordu. Bununla beraber 1930'lu yıllara gelindiğinde ise Fransa, bölgedeki takımadalarda hak iddiasında bulunmuş ancak savaş sonrası yenik düşmesi sonucu egemenlik haklarını Japonya'ya devretmiştir. Yine aynı şekilde Japonya da 2. Dünya Savaşı sonrası durumundan dolayı denizdeki takımadalar üzerindeki egemenlik iddiasından vazgeçmiş ve bölgeden çekilmiştir.⁹ 1945 itibarıyla Japonya'nın bölgeden çekilmesi denizde bir güç boşluğu doğurmuştur. Bu boşluktan faydalanmak isteyen kıyı devletleri de denizin bazı bölümlerinde ve denizdeki coğrafi yapılar üzerinde hak iddialarını gündeme getirmiş ve GÇD sorunları gün yüzüne çıkmıştır.¹⁰

GÇD'de taraflar arasında egemenlik tartışmalarına neden olan dört ada grubu yukarıda belirtilen Spratly, Paracel, Pratas adaları ve Scarborough Resifi olsa da son dönemdeki gerilimleri göz önüne alındığında bu adalara Natuna Adaları'nı da eklemek mümkündür.¹¹ Söz konusu bu ada gruplarının isimleri İngilizce olarak belirtilmiştir ve genelde İngilizce olarak dile getirilmektedir. Ancak üzerlerinde

* Devletin kıyı çizgisinden başlayıp 200 mile kadar uzanan bölgede, denizin sahip olduğu yer altı ve yerüstü kaynaklarını çıkarıp işletmek/kullanmak kıyı devletine aittir. Ayrıca üçüncü ülkeler bu MEB bölgesinde geçiş yapma ve haberleşme amaçlarını gerçekleştirebilme hakkına sahiptir. Sönmezoğlu, F. (2010), *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*, Der Yayınları (4. Baskı), İstanbul, s. 498-99.

⁸ Pekcan, C., "Güney Çin Denizi Sorunu Çerçevesinde Çin-Hindistan İlişkileri", *ÇOMÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 2016, s. 23.

⁹ Khaerani, A. *Güney Çin Denizi Sorunlarında ASEAN'in Rolü*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, s. 8.

¹⁰ A.g.e., s. 8.

¹¹ Özay, M., "Güney Çin Denizi'nde Yeni Kriz: Natuna Adaları", *Anadolu Ajansı*, 24 Haziran 2016, <http://aa.com.tr/tr/analiz-haber/guney-cin-denizinde-yeni-kriz-natuna-adalari/597003> (Erişim: 19.11.2018).

hak iddiasında bulunan kıyı devletleri tarafından bu ada grupları farklı isimlerle de adlandırılmaktadırlar.¹²

Spratly Adaları

Coğrafi konum olarak Filipinler, Malezya ve Vietnam devletleri arasında yer alan bu büyük resif, sığlık, mercanada ve adacıklar 409.000 kilometrekarelik bir alana sahiptir.¹³ Adalar üzerindeki egemenlik iddiasında bulunan devletlere baktığımızda Brunei Sultanlığı, Çin Halk Cumhuriyeti, Filipinler, Malezya, Tayvan ve Vietnam karşımıza çıkmaktadır.¹⁴ Adaların üzerindeki hâkimiyet varlığı ise şu şekildedir:

- Brunei Sultanlığı, bu adalar grubunda bulunan Lousa Resifi üzerinde egemenlik iddiasında bulunmasına rağmen işgalci bir konumda değildir.
- Çin Halk Cumhuriyeti 1988 yılından beri bu adalar grubunun yedi bölgesi üzerinde işgalci bir konumda bulunmaktadır. Bu bölgeler: Subi Resifi, Gaven Resifi, Hughes Resifi, Johnson South Resifi, Fiery Cross Resifi, Cuarteron Resifi, Mischef Resifi'dir.
- Filipinler, 1970 yılından beri bu adalar grubunda işgal faaliyetlerine başlamış olup, dokuz bölgeyi elinde bulundurmaktadır. Bu bölgeler: Northeast Cat, Thitu Adası, Loaita Cay, Loaita Adası, West York Adası, Flat Adası, Nanshan Adası, Second Thomas Sığılığı ve Commodore Resifi'dir.
- Malezya, 1983 yılından beri bu adalar grubunda işgal faaliyetlerine başlamış olup, beş bölgeyi elinde bulundurmaktadır. Bu bölgeler: Swallow Resifi, Ardasier Resifi, Mariveles Resifi, Erica Resifi ve İntestigator Sığılığı'dır.

¹² Denk, E. *Egemenliği Tartışmalı Adalar: Karşılaştırmalı Bir Çalışma (Kardak Kayalıkları ve Spratly Adaları ve Senkaku/Diaoyu Adaları Örnekleri)* (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999, s. 117.

¹³ "Spartly Islands", *Encyclopedia Britannica*, <https://www.britannica.com/place/Spratly-Islands> (Erişim: 17.12.2018)

¹⁴ Lohman, W., "Spratly Islands: The Challenge to U.S. Leadership in The South China Sea", *The Heritage Foundation*, 26 Şubat 2009, <http://www.heritage.org/asia/report/spratly-islands-the-challenge-us-leadership-the-south-china-sea> (Erişim: 17.12.2018).

- Vietnam, 1988 yılından beri bu adalar grubunda işgal faaliyetlerine başlamış olup, şu yirmi iki bölgeyi elinde bulundurmaktadır: Southwest Cay, South Resifi, Petley Resifi, San Cay, Namyit Adası, Discovery Great Resifi, Sin Cowe Adası, Collins Resifi, Lansdowne Resifi, Sin Cowe East Adası, Ladd Resifi, Spratly Adası, West Resifi, Central Resifi, East Resifi, Pearson, Resifi, Allison Resifi, Cornwallis South Resifi, Pigeon or Tennesse Resifi, Bargue Canada Resifi ve Amboyna Cay'dır.
- Tayvan, bu adalar grubunun yüzölçümü bakımından en büyük olan Itu Aba adası üzerinde işgalci bir konumdadır.¹⁵

Paracel Adaları

Vietnam'ın merkezinin 250 mil doğusunda ve Hainan adasının yaklaşık olarak 220 mil güneydoğusunda yer alan bu adalar grubu yaklaşık olarak 130 mercan adası ve resiften oluşmaktadır.¹⁶ Adalar üzerindeki egemenlik iddiasında bulunan devletlere baktığımızda Çin Halk Cumhuriyeti, Tayvan ve Vietnam karşımıza çıkmaktadır.¹⁷ Adaların üzerindeki hâkimiyet varlığına baktığımızda Çin Halk Cumhuriyeti, 1974 yılından beri Paracel Adaları üzerinde işgalci bir konumdadır.¹⁸

Pratas Adası

Çin Halk Cumhuriyeti'nin güneydoğusu ve Tayvan'ın güneybatısında bulunan bu adalar; Tungsha Adası, iki mercan kayalığı ve yığınlardan oluşmaktadır. Adalar üzerindeki egemenlik iddiasında bulunan devletlere baktığımızda Çin Halk Cumhuriyeti ve Tayvan karşımıza

¹⁵ Vuving, A.L., "South China Sea: Who Occupies What in the Spratlys?", *The Diplomat*, 6 Mayıs 2016, <https://thediplomat.com/2016/05/south-china-sea-who-claims-what-in-the-spratlys/> (Erişim: 17.12.2018).

¹⁶ "Paracel Islands", *Encyclopedia Britannica*, <https://www.britannica.com/place/Paracel-Islands> (Erişim: 17.12.2018).

¹⁷ http://www.worldstatesmen.org/Paracel_Spratly.html (Erişim: 17.12.2018).

¹⁸ "China and Vietnam: a timeline of conflict", *CNN*, 27 Haziran 2011, <http://edition.cnn.com/2011/world/asiapcf/06/27/china.vietnam.timeline/index.html> (Erişim: 17.12.2018).

çıkılmaktadır.¹⁹ Adaların üzerindeki hâkimiyet varlığına baktığımızda Tayvan 1946 yılından beri adalar üzerinde işgalci konumdadır.²⁰

Scarborough Resifi

Coğrafi konum olarak Filipinler'in batısında yer alan bu resif yüz elli kilometrekarelik üçgen biçimli bir ada grubudur.²¹ Resif üzerindeki egemenlik iddiasında bulunan devletlere baktığımızda Çin Halk Cumhuriyeti, Filipinler ve Tayvan karşımıza çıkmaktadır.²² Adaların üzerindeki hâkimiyet varlığına baktığımızda Çin Halk Cumhuriyeti, 2012 yılında Filipinler ile arasında meydana gelen gerginlik sonrası bölgeyi ele geçirmiştir.²³

Natuna Adaları

Coğrafi konum olarak GÇD'nin güneyinde olan bu adalar grubu, kuzey Natuna (Laut adası), merkez Natuna (Natuna Besar) ve güney Natuna (Subi Besar) şeklinde üç bölümden oluşmaktadır.²⁴ Yüzölçümüne baktığımızda 262.000 kilometrekarelik bir alana sahiptir.²⁵ Adalar üzerinde egemenlik iddiasında bulunan devletlere baktığımızda Çin Halk Cumhuriyeti ve Endonezya karşımıza çıkmaktadır. Adaların üzerindeki hâkimiyet varlığına baktığımızda Adalar Endonezya'nın Riau eyaletine bağlı bir bölgedir.

¹⁹ Pekcan, a.g.e., s. 23.

²⁰ "Feature: Living on the disputed Dongsha Islands", *Taipei Times*, 18 Eylül 2010, <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2010/09/18/2003483195> (Erişim: 18.12.2018).

²¹ Wagner, D.; Tupaz, E.; Pozon, I.P., "China, the Philippines, and the Scarborough Shoal", *Huffington Post*, 20 Haziran 2012, https://www.huffingtonpost.com/daniel-wagner/china-the-philippines-and_b_1531623.html (Erişim: 17.12.2018).

²² Pekcan, a.g.e., s. 23.

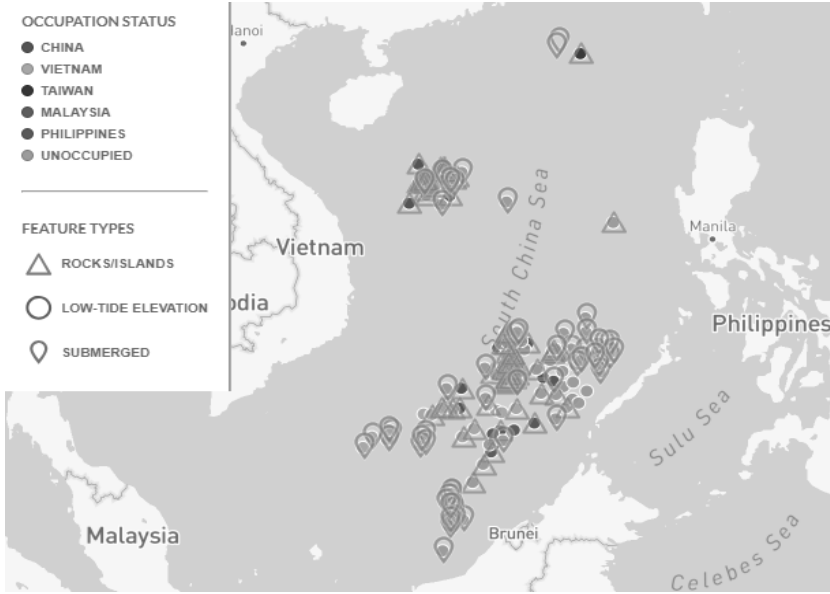
²³ Mortimer, C., "China to build on disputed shoal in South China Sea", *Independent*, 18 Mart 2017, <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/south-china-sea-dispute-beijing-philippines-scarborough-shoal-nine-dash-line-manila-a7637216.html> (Erişim: 17.12.2018).

²⁴ <http://natuna.indonesia-tourism.com/index.html> (Erişim: 17.12.2018).

²⁵ Supriyanto, R.A., "Indonesian's Natuna Islands: Next Flashpoint in the South China Sea?", *RSIS Commentary No: 33*, 16 Şubat 2015, <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2015/02/CO15033.pdf> (Erişim: 17.12.2018).

Şunu da belirtmek gerekir ki sözkonusu deniz bölgesinde bulunan adalar (Spratly ve Paracel adalarının bazı bölümleri hariç) kendi yaşamını idame ettirebilecek özellikte olmayışından dolayı bir yerleşim yeri niteliğine sahip değildir. Ancak denizde bu adalardan farklı olarak yaşam alanları da bulunmaktadır. Denizin bazı bölgelerinde anlaşmazlık tarafları olan devletler tarafından ulaşım ve güvenlik için inşa edilen kuleler ve bilimsel araştırma tesisleri gibi yapıları bunlara örnek verilebilir.²⁶

Harita 2: Soruna Taraf Ülkelerin İşgal Ettiği Bölgeler

Kaynak: <https://amti.csis.org/scs-features-map/> (Erişim: 14.12.2018).

²⁶ Eryiğit, M., "Güney Çin Denizinde Sınır Anlaşmazlıkları ve ABD-ÇHC İlişkilerine Etkileri", *Dünya Bülteni Araştırma Masası*, 2012, s. 7.

Sorunların Tarafları ve Hak İddiaları

Çin Halk Cumhuriyeti

GÇD'deki sorunların taraflarından birisi olan Çin Halk Cumhuriyeti, deniz ve ortasında bulunan coğrafi oluşumların üzerindeki egemenlik iddialarını hem tarihsel hem de hukuksal argümanları ileri sürerek belirtmektedir.

Tarihsel arka planda Çin Halk Cumhuriyeti, deniz ve adalardaki egemenlik iddialarını M.Ö. 200'lü yıllardaki Han Hanedanlığı yönetiminin bölgedeki keşiflerine kadar dayandırmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti, bu yıllarda bölgenin Çinli balıkçılar tarafından bilindiğini ve yaşam alanı olarak kullanıldığını, bölgedeki arkeolojik kalıntıların geçmişteki Çin hanedanlarına ait olduğunu ve 18-19. yüzyıllarda bölgedeki adaların Çin'e ait olduğunu gösteren Çin haritaları olduğunu savunmaktadır.²⁷

Hukuksal boyutta ise Çin, bu iddialarının üzerine 20. yüzyılın ilk yarısında bölgede hâkim olmamasına rağmen İkinci Dünya Savaşı sonrası Japonya'nın bölgeden çekilirken 1951 San Fransisco Konferansı ile bölgedeki tüm egemenliklerinden vazgeçip Çin'e devrettiğini belirtmektedir.²⁸ Ayrıca sorunlara taraf olan devletlerin 1982 BMDHS'den önce egemenlik iddialarının bulunmadığını ifade ederek, bu devletlerin, sözleşmenin ilanından sonra MEB açıklamasını ileri sürmek suretiyle sözleşmeyi kötüye kullandıklarını dile getirmektedir.²⁹

Çin Halk Cumhuriyeti, denizde ve adalardaki egemenlik iddialarının sınırını 1953 yılında ilan ettiği ve 2009 yılında BM'ye

²⁷ Denk, a.g.e., s. 126-127.

²⁸ Khaerani, a.g.e., s. 28.

²⁹ Eryiğit, a.g.e., s. 11.

sunduğu U şeklindeki 9 Kesik Çizgili Harita* ile çizmektedir.³⁰ Bu 9 Kesik Çizgili Harita'nın sınırları tam olarak belirgin değildir.³¹ Ayrıca bunu da belirtmek gerekir ki Çin Halk Cumhuriyeti'nin sunduğu bu haritanın 2016 yılında Lahey'deki Daimi Tahkim Divanı tarafından yasal temelinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.³²

Harita 3: 9 Kesik Çizgili Harita

* Haritanın geçmişi 1947 yılına dayanmaktadır. Çin Cumhuriyeti tarafından dünya kamuoyuna ilan edildiğinde 11 Kesik Çizgi ile egemenlik iddiaları ileri sürülüyordu. Hanayi, O. (2016), "Güney Çin Denizi'ndeki Temel Sorunlar ve Çözüm Yolları: Çin'in Yaklaşımı", <http://eurasian-research.org/tr/research/comments/international-relations/Yugo-tri-v-osnove-problemy-i-resheniye-put-Kitayskoye%20more> (Erişim: 08.11.2018). Ancak 1953 yılına gelindiğinde Çin Halk Cumhuriyeti tarafından 9 Kesik Çizgili Harita olarak ilan edilmiştir. Karabel, S. "Güney Çin Denizi'ndeki Çin-Filipinler İhtilafı ve Tahkim Kararının Değerlendirmesi", *BİLGESAM Analiz/Doğu Asya ve Pasifik*, No.1344, 2016, s. 3-4.

³⁰ Karabel, S., a.g.e., s. 3-4.

³¹ Khaerani, A., a.g.e., s. 29.

³² Doğan, a.g.e. s. 22.

Kaynak: http://www.southchinasea.org/files/2011/08/map_small.gif (Erişim: 14.12.2018).

Çin Halk Cumhuriyeti, belirtilen bu argümanlar ve harita ile GÇD'nin hemen hemen hepsinde egemenlik iddiasında bulunmaktadır. Denizdeki adaların hâkimiyeti konusunda ise Spratly, Paracel ve Pratas, Natuna adaları grubu ve Scarborough Resifi'nin kendisine ait olduğunu belirtmektedir.³³ Çin'in bu iddiaları, bölgede hem teritoryal hem de MEB sorunlarına yol açmaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti, egemenlik iddialarını öne sürerek söz konusu bu sorun alanlarında uluslararası hukuka aykırı faaliyetler de bulunmaktadır. Bunlara; bölgede diğer tarafların MEB'inde tarafların ekonomik faaliyetlerini engellemek, yapay adalar inşa

³³ Pekcan, a.g.e., s. 23; Supriyanto, a.g.e.

etmek, askeri faaliyetlerde bulunmak ve deniz yaşam alanına zarar vermek gibi hukuk dışı faaliyetleri verebiliriz.³⁴ Ayrıca denizin ortasında bulunan adaların bir kısmını da işgal etmiş konumdadır.³⁵

Çin Halk Cumhuriyeti'nin söz konusu sorunların çözümündeki tutumu ise taraflarla ikili ilişkileri geliştirerek diplomasiyi tercih edip ve dış aktörlerin sorunlara müdahil olmasını engellemektir.³⁶ Çin Halk Cumhuriyeti'nin bölgedeki hukuk dışı faaliyetleri ve söylemlerde diplomasiyi tercih edip ancak eylemlerini güvenlik açısından risk teşkil edecek şekilde uygulaması diğer taraflar da güvenlik tehdidi algılamasına yol açmaktadır. Bu da diğer tarafların sorunlara olan tutumlarını şekillendirmektedir.

Çin Cumhuriyeti/Tayvan

Tayvan, deniz ve adalardaki egemenlik iddiasını hem tarihsel hem de hukuksal argümanlarını ileri sürerek belirtmektedir. Tarihsel arka planda Tayvan, egemenlik iddialarını Çin Halk Cumhuriyeti'nin U şeklindeki 9 Kesik Çizgili Harita'sına dayandırmaktadır. Ayrıca hukukî açıdan baktığımızda 1952 tarihli Japon-Tayvan barış Antlaşması ile denizin tamamının Tayvan'a ait olduğunu belirtmektedir.³⁷

Tayvan denizdeki egemenlik iddialarını resmî olarak ilk defa 1993'te ilan etmiş, Haziran 2011'de Tayvan Dışişleri Bakanlığı'nın yayınladığı bildirge ile iddialarını tekrar etmiştir.³⁸ Bu resmî açıklamalara göre, Tayvan hem denizin tamamında hem de Spratly, Paracel, Pratas adalar grubu ve Scarborough Resifi üzerinde egemenlik iddiasında bulunmaktadır.³⁹ Tayvan bu iddiaları ile diğer devletlerle sorun yaşamakta ve ekonomik, askeri politikalarına da

³⁴ Doğan, a.g.e., s. 23-24.

³⁵ Eryiğit, a.g.e., s. 7-8.

³⁶ Keyvan, Ö. Z., "Filipinler, Çin ve ABD", ANKASAM, 25 Ocak 2017, <https://ankasam.org/filipinler-cin-ve-abd/> (Erişim: 18.10.2018).

³⁷ Hanayi, a.g.e..

³⁸ Khaerani, a.g.e., s. 49.

³⁹ Pekcan, a.g.e., s. 23.

diğer devletlerinin tutumlarına göre şekil vermektedir. Tayvan'ın söz konusu sorunların çözümündeki tutumu ise egemenlik iddiasında bulunduğu bölgelerin kesinlikle kendisinin ayrılmaz bir parçası olduğudur.⁴⁰ Bu tutumunda ki ciddiliğini de bölgedeki askeri politikalarında ve işgal faaliyetlerinde görebiliriz.⁴¹

Filipinler

Filipinler, deniz ve ortasında bulunan coğrafi oluşumlar üzerindeki egemenlik iddialarını tarihsel ve hukuksal argümanlarla belirtmektedir. Tarihsel arka planda Filipinler, denizde bulunan ve kendisine coğrafi açıdan yakın olan Spratly adalar grubunun 1956 yılında Filipinli maceraperest ve balıkçı Kaptan Thomas Cloma tarafından keşfedildiğini öne sürerek egemenlik iddiasında bulunmaktadır.⁴² 1970'li yıllara gelindiğinde ise Filipinler, bölgedeki askeri ve işgal faaliyetleri neticesinde bölgede varlığını iyice hissettirmiş ve egemenlik iddialarını teyit etmiştir.

Hukuksal boyutta ise Filipinler, egemenlik iddialarını 1982 BMDHS'de yer alan MEB haklarını savunarak dile getirmektedir.⁴³ Filipinler'in egemenlik iddiasında bulunduğu coğrafi oluşumlar ise Spratly adalar grubu ve Scarborough Resifi'dir.⁴⁴ Filipinler bu iddiaları ve tavırları sonucu sorunlara taraf olan devletlerle sorun yaşamaktadır.

Filipinler'in söz konusu sorunların çözümündeki tutumu ise sorunların Daimi Tahkim Divanı tarafından çözülmesidir.⁴⁵ Bu tutumunu geçmişte Çin ile yaşadığı bir gerginlik sonucu Daimi

⁴⁰ Khaerani, a.g.e., s. 49.

⁴¹ Binzet, G. (2015), "Güney Çin Denizi'nde ABD ve Çin'i Savaşın Eşiğine Getiren Suni Adalar Krizi", *21. YYTE*, 12 Haziran 2015, <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/cin-halk-cumhuriyeti/2015/06/12/8208/guney-cin-denizinde-abd-ve-cini-savasin-esigine-getiren-suni-adalar-krizi> (Erişim: 08.11.2018).

⁴² Khaerani, a.g.e., s. 42.

⁴³ Khaerani, a.g.e., s. 43.

⁴⁴ Pekcan, a.g.e., s. 23.

⁴⁵ Keyvan, a.g.e..

Tahkim Divanı'na başvurması ile de teyit etmiştir.* Ancak sorun yaşadığı tarafların davranışlarındaki tutarsızlık ve taraflarla arasında asimetrik güç farkının olması Filipinler'i, elini güçlendirebilmek için ABD gibi dış aktörlerle ittifak kurmaya itmektedir.⁴⁶ Filipinler için kısaca, konuyu uluslararasılaştırarak elini güçlendirmek niyetindedir denilebilir.

Vietnam

Vietnam, deniz ve ortasında bulunan coğrafi oluşumlar üzerindeki egemenlik iddialarını tarihsel argümanlarla belirtmektedir. Bu argümanlara bakacak olursak; 15. yüzyılda gerçekleşmiş olan bir mahkemenin kayıtlarında Spratly adalar grubunun Vietnam'a ait olduğu ve Paracel adalar grubu ile 19. yüzyılda ilk temasının gerçekleştiği tezidir. Ayrıca Vietnam 1930'larda Fransa kolonisi olduğunu ileri sürerek, Fransa'nın bölgeden çekilmesi sonucu mirasın Vietnam'a kaldığını dile getirmektedir.

Vietnam'ın söz konusu sorunların çözümündeki tutumları ise bölgede işgal faaliyetlerinde bulunmakta ve egemenlik iddiasında bulunduğu coğrafi oluşumların kendisine ait toprak parçaları olduğudur. Bu tutumundan dolayı Vietnam geçmişte Çin Halk Cumhuriyeti ile sıcak çatışmaya girmiştir. Ayrıca Vietnam diğer tarafların (özellikle Ç.H.C.) davranışlarını göz önünde bulundurarak konuyu uluslararasılaştırmakta ve güçleri dengelemek için ABD ve Hindistan ile ittifak arayışına gitmektedir.⁴⁷

* Filipinler, ÇHC ile yaşadığı gerginlik sonucu sorunun çözümü için 2013 yılında Daimi Tahkim Divanı'na başvurmuştur. Mahkeme sonucu 12 Temmuz 2016 yılında yayınlanmış olup ve Filipinler lehine sonuçlanmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti, mahkemenin bu konuda yetkisi olmadığını belirtip mahkemeye katılmayarak alınan kararın kendisi açısından bir bağlayıcılığı olmadığını belirtmiştir. Mahkemede alınan karar hem söz konusu gerginlik hem de Güney Çin Denizi sorunlarının barışçıl yollarla çözülmesi noktasında başvurulması gereken önemli bir çözüm yolu niteliğindedir denilebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz: Doğan, a.g.e.

⁴⁶ Khaerani, a.g.e., s. 45.

⁴⁷ Pekcan, a.g.e., s. 26.

Brunei Sultanlığı

Brunei'nin egemenlik iddiaları MEB odaklıdır ve egemenlik iddialarına baktığımızda iddiaları, Spratly adalar grubunun bazı bölümlerini içermektedir. Brunei, bölgede askeri ve işgal faaliyetlerinde bulunmamakla beraber sorunların çözümündeki tutumunu 1982 BMDHS'ye dayandırmaktadır.⁴⁸

Malezya

Malezya egemenlik iddialarını 1969 yılında dile getirmiş, bu iddiaların gerekçesi coğrafi olmakla beraber ve teyit etmek için 1979 yılında resmi girişimde bulunmuştur.⁴⁹ Söz konusu iddiaları, kıta sahanlığını* baz alarak Spratly adalar grubunun bazı bölümlerini içermekte ve bölgede 2009'dan beri askeri ve işgal faaliyetleri gerçekleştiren bir taraf konumundadır.⁵⁰ Malezya'nın söz konusu sorunun çözümündeki tutumu, kıta sahanlığını öne sürmesinden anlaşılacağı üzere 1982 BMDHS odaklıdır.

Endonezya

Endonezya, bölgedeki Natuna Adaları üzerinde egemenlik iddiaları dile getirmektedir.⁵¹ İddialarının temelini kıta sahanlığına dayandırmakla birlikte sorunun çözümü için de 1982 BMDHS'yi savunmaktadır.⁵² Endonezya bu iddiasından dolayı geçmişte Çin Halk Cumhuriyeti ile gerginlik yaşamıştır ve gelecek yine bu gibi gerginliklere tanık olabilir. Görüldüğü üzere, GÇD'de yaşanan sorunlar, hem sorunlara taraf olan devlet sayısının çokluğu hem de hem de bölgenin bölge ve bölge dışı aktörler açısından ekonomik,

⁴⁸ Khaerani, a.g.e., s. 49.

⁴⁹ Denk, a.g.e., s. 153-154.

* 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne göre, a) kıyılara bitişik fakat karasularının dışında, b) 200 metre derinliğe kadar ya da bu derinliğin ötesinde, c) suların derinliğinin doğal kaynakların işletilmesine olanak verdiği noktaya kadar uzanan deniz yatağı ve deniz altı bölgelerinin toprak altını kapsar. Sönmezoglu, a.g.e., s. 408.

⁵⁰ Khaerani, a.g.e., s. 47.

⁵¹ Denker, M.S., *2000'li Yıllarda Asya-Pasifik Bölgesinin Güvenliği*, ASAM Yayınları, Ankara, 2000, s. 22-23.

⁵² Özay, a.g.e..

siyasi ve askeri açıdan önemli bir konumda oluşu sorunları oldukça karmaşık bir yapıya büründürmektedir.

Harita 4: Egemenlik İddialarının Sınırları ve Enerji Blokları*

Kaynak: <https://amti.csis.org/south-china-sea-energy-exploration-and-development/>
(Erişim: 14.12.2018).

Jeopolitik Değerlendirme

Günümüzde uluslararası arenada gücü elde edebilmek için küresel boyutta verilen mücadelede enerji üzerinde durulması gereken önemli bir alandır.⁵³ Devletlerin süper güç olma yolunda ekonomik, siyasi ve askeri alanda gelişimlerini sağlayabilmesi için jeopolitik açıdan önem arz eden enerji kaynaklarını ve bunların nakil güzergâhlarını kontrol etmesi gerekmektedir. Enerji kaynaklarını ve nakil hatlarının kontrolünü elinde bulunduran güç, küresel

* Bu harita tarafların ileri sürdüğü uluslararası anlaşmalar, yerel yasaları ve kamu talepleri baz alınarak ve dokuz kesik çizgili haritan göz önünde bulundurularak CSIS enstitüsü tarafından hazırlanmıştır.

⁵³ Bayraç, H.N. "Küresel Enerji Politikaları ve Türkiye: Petrol ve Doğalgaz Kaynakları Açısından Bir Karşılaştırma", *ESOGÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 2009, s. 119.

ekonomiye hâkim olma ve bununla da dünyaya hâkim olma çabaları ile gelecekte küresel jeopolitiğin yönünü belirleme olanaklarına sahip olacaktır.⁵⁴

U.S. Energy Information Administration ajansının verilerine göre hem denize kıyıdaş ülkeler hem de bölge ülkeleri petrol ve doğalgaz gibi önemli enerji kaynakları rezervlerine çok az bir miktarda sahiptir. Ayrıca bu kaynakları üretim-tüketim verileri de, rezervlere ve tüketim miktarlarına bağlı olarak bu ülkelerin enerji bağlamında dışa bağımlılık oranlarının yüksek olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla enerji konusunda bu ülkeler GÇD üzerine yoğunlaşmaktadır.

GÇD petrol ve doğalgaz yataklarına sahip olmakla beraber uluslararası ticaretin gerçekleşmesinde büyük rol oynayan deniz ulaşım yollarından birisine ev sahipliği yapmaktadır. Bu deniz ulaşım yolunun ticaret hacmine baktığımızda yıllık 5 Trilyon dolarlık gibi büyük bir rakam potansiyelinin bulunması bölgenin ekonomik açıdan önemli olduğunun somut bir kanıtıdır.⁵⁵ Bu deniz ulaşım yolu, özellikle petrol olmak üzere diğer enerji kaynaklarını dışarıdan ithal eden devletler açısından hayati öneme sahiptir. Bu durum ekonomilerinde ihracat payının büyük ölçeğe sahip olduğu devletlerde de aynı şekilde geçerlidir.

Tablo 2: GÇD'den Üretilen Petrol ve Doğalgaz Tahmini Veriler ve Şirketler

ÜLKELER	Petrol 1000 Varil Günlük	Doğal Gaz Milyar M ³	Ulusal Petrol Şirketleri	Yabancı Şirketler
---------	-----------------------------------	--	--------------------------------	-------------------

⁵⁴ İşcan, İ.H. "Uluslararası İlişkilerde Klasik Jeopolitik Teoriler ve Çağdaş Yansımaları", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 1(2), 2004, s. 48.

⁵⁵ Ebbighausen, R. (2017), "South China Sea dispute- Long way ahead for China, ASEAN", <http://www.dw.com/en/south-china-sea-dispute-long-way-ahead-for-china-asean/a-38940964> (Erişim: 18.10.2017)

Brunei Sultanlığı	120	400	PetrolumBRUNEI	BHP Billiton, ConocoPhillips, Hess Corporation, Kulczyk Oil Ventures, Mitsubishi Corporation, Murphy Oil, PETRONAS, Polyard Petroleum, QAF Brunei, Shell, Total
Çin H.C.	250	600	CNOOC, CNPC, Sinopec	BG Group, BP, Chevron, ConocoPhillips, Eni, ExxonMobil, Husky, Newfield, Shell, Total
Endonezya	60	200	PT Pertamina (Persero)	PetroChina, Chevron, CNPC, ConocoPhillips, Eni, ExxonMobil, Husky, KUFPEC, PETRONAS, Santos, Statoil, Total
Malezya	500	1,800	PETRONAS	Lundin, BHP Billiton, ConocoPhillips, ExxonMobil, Hess, KUFPEC, MDC O&G, Murphy Oil, Newfield, Nippon, Petrofac, Roc Oil, Shell, Talisman Energy
Filipinler	25	100	PNOC	ExxonMobil, Shell
Vietnam	300	300	PetroVietnam	KNOC, ConocoPhillips, Geopetrol, Premier Oil, PTTEP, Santos, SK Corp, Total, Zarubezhneft

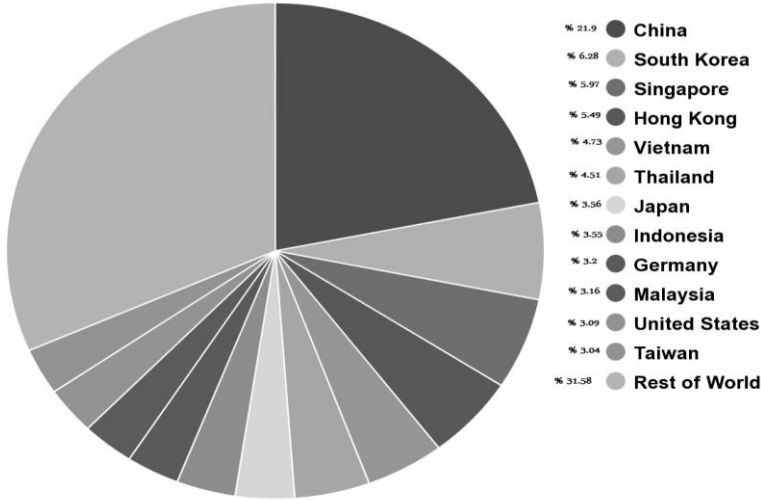
Kaynak: "South China Sea", U.S. EIA, <https://www.eia.gov/beta/international/regions-topics.cfm?RegionTopicID=SCS> (Erişim: 17.11.2018).

Bu deniz ulaşım yolu ile enerji ve diğer ürünler bakımından ithalat ve ihracatını gerçekleştiren bölge ülkelerini belirtecek olursak; Çin Halk Cumhuriyeti, Japonya, Güney Kore, Singapur, Vietnam, Tayland, Tayvan, Endonezya ve Malezya ilk sıralarda yer almaktadır. Yine bu devletlere bölge dışından olan; ABD, Almanya ve Ortadoğu ve Afrika ülkelerini de ekleyebiliriz.⁵⁶ Burada dikkatle

⁵⁶, "How Much Trade Transits the South China Sea?", CSIS China Power Project, 2017, <https://chinapower.csis.org/much-trade-transits-south-china-sea/> (Erişim: 20.11.2018).

üzerinde durulması gereken önemli nokta şudur ki belirtilen bu ülkelerin çoğunluğu 20 Gelişmiş Ekonomik Topluluğu (G-20) içerisinde dir.⁵⁷

Tablo 3: Güney Çin Denizi Ticaret Güzergâhında Ülkelerin Payı

Kaynak: <https://chinapower.csis.org/much-trade-transits-south-china-sea/>
(Erişim: 14.12.2018).

Bu deniz ulaşım yolunu kontrol altında tutan gücün büyük ölçüde küresel ekonomiye hâkim olacağı aşikârdır. Yine bu kontrolü sağlayan güç, dünyaya hâkim olma amacına bir adım daha yaklaşır ve küresel jeopolitiğin yönünü belirleme imkânına sahip olacaktır. Tabii ki bu kontrolün gerçekleşebilmesi, bu deniz ulaşım yolunun geçtiği rota üzerindeki adalara sahip olmaya bağlıdır. Bunun için başta Çin Halk Cumhuriyeti olmak üzere diğer bölge devletleri adalar üzerinde hak iddia etmekte, adaların özellikle stratejik açıdan

⁵⁷ Tambini, J., "G20 2017 Countries: Who are the members of the G20?", *Express*, 7 Temmuz 2017, <https://www.express.co.uk/news/world/825533/G20-2017-who-are-members-summit-Hamburg-Germany-nations> (Erişim: 24.11.2018).

önemli olan bölgelerini işgal edip ve savunma-güvenlik harcamalarını artırmaktadır. Bu durumu, Stockholm International Peace Research Enstitüsü'nün yayınladığı ülkelere göre askerî harcama raporu da doğrular niteliktedir.⁵⁸ Ancak bu girişimler geçmişte olduğu gibi gelecekte de taraflar arasında sıcak çatışmalar riski meydana getirirken aynı zamanda bölgeyi kendilerinin geleceği açısından önemli gören büyük güçleri bölgede ve sorunlar da etkin olmaya teşvik etmektedir.

GÇD bölgesi ABD, Japonya, Rusya Federasyonu ve Hindistan tarafından bakıldığında günümüz ve gelecek açısından jeopolitik olarak önem arz ettiği için bu büyük güçler bölgede hâkim olabilmek adına jeopolitik oyunlar sergilemektedir. Bu jeopolitik oyunların hedefi özellikle küresel arenada son dönemlerde ekonomik, siyasi ve askeri alanlarda büyük ilerleme kaydeden Çin Halk Cumhuriyeti'dir.⁵⁹ Bölgede söz konusu sorunların bir benzeri olan Doğu Çin Denizi bölgesindeki sorunlar ve tabii ki bu sorunlarda Çin Halk Cumhuriyeti'nin, Japonya, Güney Kore ve Tayvan ile karşı karşıya gelmesi; bu jeopolitik oyunlara karşı bir hamle gerçekleştirebilmesi manasında Çin'i güçsüz kılmakta ve kısıtlamaktadır.⁶⁰

Bölgede özellikle ABD-Japonya ittifakı ve buna Güney Asya ülkelerinin de katılmasıyla ortaya çıkan ekonomik-siyasi-askeri işbirliği, Çin'i, güney ve doğu sınırlarından çevrelemeye yönelik bir

⁵⁸ Stockholm International Peace Research Institute, <https://www.sipri.org/databases/milex> (Erişim: 15.12.2018).

⁵⁹ Yılmaz, S., "Asya Pasifik Güvenliği", 21. YYTE, 15 Nisan 2013, <http://www.21yyte.org/arastirma/asya-pasifik-arastirmalari-merkezi/2013/04/15/6953/asya-pasifik-guvenligi> (Erişim: 21.12.2018).

⁶⁰ Kabakçı, F.; Durul, T. (2017), "Doğu Çin Denizi'ndeki Egemenlik Tartışmaları", *Anadolu Ajansı*, 24 Şubat 2017, <http://aa.com.tr/tr/dunya/dogu-cin-denizindeki-egemenlik-tartismalari/758351> (Erişim: 09.12.2018); Akçadağ Alagöz, E., "Doğu Çin Denizinde Gerginlik: Senkaku/Diaouyu Adaları", *Bilgesam*, 13 Ekim 2012, <http://www.bilgesam.org/incele/130/-dogu-cin-denizi%E2%80%99nde-gerginlik--senkaku-diaouyu-adalari-sorunu/#.WiuoGNSLTs3> (Erişim: 09.10.2018).

adım olarak nitelendirilebilir.⁶¹ Atılan bu adım ve GÇD’de ABD-Japonya ortak askeri tatbikatların yapılması Çin’in hem jeopolitiği önemli olan bu bölgede hem de sorunlardaki var olan güçlü konumunu zayıflatmaya yöneliktir.⁶²

Bu jeopolitik oyuna karşılık ise Rusya, Çin’e destek vererek bölgede ortak askeri tatbikat gerçekleştirmiştir. Bu tatbikat Çin’in elini güçlendirmiştir denilebilir ancak aynı zamanda bölgedeki rekabeti de artırmıştır.⁶³ Bu bilgiler göz önüne alındığında GÇD’nin jeopolitiği, hem kıyı devletleri hem de dünyaya hâkim olma arzusunda olan büyük güçlerin ilgi odağı konumundadır denilebilir.

Sonuç

1945 sonrası GÇD bölgesinde ortaya çıkan egemenlik iddiası ve MEB çakışması temelli sorunlar günümüzde halen daha varlığını korumaktadır. Bölgenin balıkçılık faaliyetlerine elverişli olması ve bölgede petrol ve doğalgaz rezervlerinin bulunması sorunlara taraf olan devletlerin ekonomik kalkınmasında önemli rol oynamaktadır. Ayrıca bölgenin dünya ticaretinde önemli deniz ulaşım yoluna sahip olması, bölgeyi gelecekte de jeopolitik açıdan ilgi odağı yapacağı aşikârdır. Ancak GÇD’de var olan bu sorunların çözümünde bir sonuç alınamaması, geçmişte olduğu gibi ilerleyen zamanlarda da taraflar arasında sıcak çatışmaları beraberinde getireceği tahminler arasındadır. Bölgenin ayrıca gelecekte de dünyaya hâkim olma çabasında olan güçlerin uygulayacağı jeopolitik oyunlara tanık olması da muhtemeldir.

Sorunların çözümü noktasında ise; 1982 BMDHS ve 2016 yılında Daimi Tahkim Divanı’nın Çin-Filipinler arasındaki anlaşmazlıkta verdiği kararın baz alınması, sorunların barışçıl yollarla

⁶¹ Yılmaz, a.g.e..

⁶² “ABD ve Japonya’dan Güney Çin Denizi’nde Ortak Tatbikat”, *Habertürk*, 16 Haziran 2017, <http://www.haberturk.com/yemel-haberler/haber/12274655-abd-ve-japonyadan-guney-cin-denizinde-ortak-tatbikat> (Erişim: 25.11.2018).

⁶³ Hanayi, a.g.e..

çözülmesinde atılacak faydalı bir adım olacaktır denilebilir. Ancak bu çözüm için tarafların hem söylem hem de eylem bazında tutarlı olması ve de uluslararası hukuk kurallarının eşit şekilde uygulandığı diplomatik müzakereleri kabul edip ve aktif bulunması gerekmektedir. Çözüme yönelik bu önerilerin dikkate alınması sonucu GÇD’de var olan sorunlar barışçıl yollarla çözüme kavuşturulabilir.

Kaynakça

- Akçadağ Alagöz, E. (2012, Ekim 13). *Doğu Çin Denzinde Gerginlik: Senkaku/Diaoyu Adaları*. [Http://Www.Bilgesam.Org/İncele/130/-Dogu-Cin-Denizi%E2%80%99nde-Gerginlik--Senkaku-Diaoyu-Adalari-Sorunu/#.Wiuogslts3](http://www.Bilgesam.Org/İncele/130/-Dogu-Cin-Denizi%E2%80%99nde-Gerginlik--Senkaku-Diaoyu-Adalari-Sorunu/#.Wiuogslts3) Adresinden Alınmıştır
- Bateman, S. (2017). Building Cooperation For Managing The South China Sea Without Strategic Trust. *Asia & The Pacific Studies*, 252-255.
- Bayıllıoğlu, U. (2017). Güney Çin Denizi Tahkiminde Hakemlik Mahkemesi’nin İnsanlığın Ortak Mirası Ve Diğer Devletlerin Deniz Alanlarına Sağladığı Koruma: Ada Statüsü Sınırlanması. *Tbb*, 420-21.
- Bayraç, H. N. (2009). ‘Küresel Enerji Politikaları Ve Türkiye: Petrol Ve Doğalgaz Kaynakları Açısından Bir Karşılaştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 119.
- Binzat, G. (2015). *Güney Çin Denizi’nde Abd Ve Çin’i Savaşın Eşiğine Getiren Suni Adalar Krizi*. [Http://www.21yyte.Org/Tr/Arastirma/Cin-Halk-Cumhuriyeti/2015/06/12/8208/Guney-Cin-Denizinde-Abd-Ve-Cini-Savasın-Esigine-Getiren-Suni-Adalar-Krizi](http://www.21yyte.Org/Tr/Arastirma/Cin-Halk-Cumhuriyeti/2015/06/12/8208/Guney-Cin-Denizinde-Abd-Ve-Cini-Savasın-Esigine-Getiren-Suni-Adalar-Krizi) Adresinden Alınmıştır
- Britannica, E. (Tarih Yok). [Https://Www.Britannica.Com/Place/Paracel-Islands](https://www.Britannica.Com/Place/Paracel-Islands) Adresinden Alınmıştır
- Business Insider. (2017). [Http://Www.Businessinsider.Com/Tensions-İn-The-South-China-Sea-Explained-İn-18-Maps-2015-1/#1a-Political-Map-1](http://www.Businessinsider.Com/Tensions-İn-The-South-China-Sea-Explained-İn-18-Maps-2015-1/#1a-Political-Map-1) Adresinden Alınmıştır
- Castello, M. J., Cheung, A., & Hauwere, N. D. (2010). Surface Area And The Seabed Area, Volume, Depth, Slope And Topographic Variation Fort The World’s Seas, Oceans And Countries. *Enviromental Science & Technology*, 8824.
- China Power. (2018). [Https://Chinapower.Csis.Org/Much-Trade-Transits-South-China-Sea/](https://Chinapower.Csis.Org/Much-Trade-Transits-South-China-Sea/) Adresinden Alınmıştır

- China Power Team. (2017, Ekim 27). *How Much Trade Transits The South China Sea?* <https://chinapower.csis.org/much-trade-transits-south-china-sea/> Adresinden Alınmıştır
- CNN. (2011, Haziran 28). *China And Vietnam: A Timeline Of Conflict.* <http://edition.cnn.com/2011/world/asiapcf/06/27/china.vietnam.timeline/index.html> Adresinden Alınmıştır
- CSIS. (2018). <https://amti.csis.org/scs-features-map/> Adresinden Alınmıştır
- CSIS. (2018). <https://amti.csis.org/south-china-sea-energy-exploration-and-development/> Adresinden Alınmıştır
- Denk, E. (1999). Egemenliği Tartışmalı Adalar: Karşılaştırmalı Bir Çalışma (Kardak Kayalıkları Ve Spratly Adaları Ve Senkaku/Diaouyu Adaları Örnekleri) . *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Denker, M. S. (2000). *2000'li Yıllarda Asya-Pasifik Bölgesinin Güvenliği*. Ankara: Asam.
- Doğan, S. (2016). Güney Çin Denizi Tahkim Davası (Filipinler Cumhuriyeti/Çin Halk Cumhuriyeti). *Küresel Bakış Çeviri Hukuk*, 22-23.
- Ebbighausen, R. (2017, Mayıs 22). *South China Sea Dispute- Long Way Ahead For China, Asean.* <http://www.dw.com/en/south-china-sea-dispute-long-way-ahead-for-china-asean/a-38940964> Adresinden Alınmıştır
- Encyclopedia Britannica. (2018). <https://www.britannica.com/place/spratly-islands> Adresinden Alınmıştır
- Eryiğit, M. (2012). *Güney Çin Denizinde Sınır Anlaşmazlıkları Ve Abd-Çhc İlişkileri'ne Etkileri*. İstanbul: Dübam.
- Free Map Tools. (2017). <https://www.freemaptools.com/> Adresinden Alınmıştır
- Google Maps. (2017). <https://maps.google.com/> Adresinden Alınmıştır
- Greer, A. (2016, Temmuz 20). *The South China Sea Is Really A Fishery Dispute.* The Diplomat: <https://thediplomat.com/2016/07/the-south-china-sea-is-really-a-fishery-dispute/> Adresinden Alınmıştır
- Haberturk. (2017, Haziran 16). *Abd Ve Japonya'dan Güney Çin Denizi'nde Ortak Tatbikat.* <http://www.haberturk.com/yerel-haberler/haber/12274655-abd-ve-japonyadan-guney-cin-denizinde-ortak-tatbikat> Adresinden Alınmıştır
- Hanayi, O. (2016, Ekim 24). *Güney Çin Denizi'ndeki Temel Sorunlar Ve Çözüm Yolları: Çin'in Yaklaşımı.* <http://eurasian->

- Research.Org/Tr/Research/Comments/İnternational-Relations/Yugo-Tri-V-Osnove-Problemy-İ-Resheniye-Put-Kitayskoye%20more Adresinden Alınmıştır
- Hirst, T. (2014, Mayıs 21). *The World's Most Important Trade Route?* <https://www.weforum.org/agenda/2014/05/world-most-important-trade-route/> Adresinden Alınmıştır
- Indonesia Tourism. (2017). <http://natuna.indonesia-tourism.com/index.html> Adresinden Alınmıştır
- İşcan, İ. H. (2004). Uluslararası İlişkilerde Klasik Jeopolitik Teoriler Ve Çağdaş Yansımaları. *Uluslararası İlişkiler*, 48.
- Kabakçı, F., & Durul, T. (2017, Şubat 24). *Doğu Çin Denizi'ndeki Egemenlik Tartışmaları*. Anadolu Ajansı: <http://aa.com.tr/tr/dunya/dogu-cin-denizindeki-egemenlik-tartismalari/758351> Adresinden Alınmıştır
- Karabel, S. (2016). *Güney Çin Denizi'ndeki Çin-Filipinler İhtilafı Ve Tahkim Kararının Değerlendirmesi*. İstanbul: Bilgesam.
- Keyvan, Ö. Z. (2017, Ocak 25). *Filipinler, Çin Ve Abd*. <https://ankasam.org/filipinler-cin-ve-abd/> Adresinden Alınmıştır
- Khaerani, A. (2016). Güney Çin Denizi Sorunlarında Asean'ın Rolü . *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lohman, W. (2009, Şubat 2009). *Spratly Islands: The Challenge To U.S. Leadership In The South China Sea*. <http://www.heritage.org/asia/report/spratly-islands-the-challenge-us-leadership-the-south-china-sea> Adresinden Alınmıştır
- Maritime Institute Of Malaysia. (2017). <http://www.mima.gov.my/index.php/research/the-straits-of-malacca-csom/csom-introduction> Adresinden Alınmıştır
- Mortimer, C. (2017, Mart 18). *China To Build On Disputed Shoal In South China Sea*. <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/south-china-sea-dispute-beijing-philippines-scarborough-shoal-nine-dash-line-manila-a7637216.html> Adresinden Alınmıştır
- Özay, M. (2016, Haziran 24). *Güney Çin Denizi'nde Yeni Kriz: Natuna Adaları*. Anadolu Ajansı: <http://aa.com.tr/tr/analiz-haber/guney-cin-denizinde-yeni-kriz-natuna-adalari/597003> Adresinden Alınmıştır
- Pekcan, C. (2016). Güney Çin Denizi Sorunu Çerçevesinde Çin-Hindistan İlişkileri. *Çomü Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 23-26.
- Reuters. (2010, Mart 4). *Malacca Strait Is A Strategic 'Chokepoint'*. <https://www.reuters.com/article/uk-malacca-threat-factbox-iduktre62335x20100304> Adresinden Alınmıştır

- Scientist, F. O. (2000, Nisan 1).
<https://Fas.Org/İrp/World/Taiwan/Facility/Pratas.Htm> Adresinden Alınmıştır
- Sea, S. C. (2018).
http://Www.Southchinesea.Org/Files/2011/08/Schina_Sea_88.Jpg Adresinden Alınmıştır
- Senftleben, W. (1976). Political Geography Of The South China Sea. *Philippine Geographical Journal*, 165-166.
- South China Sea. (2018).
http://Www.Southchinesea.Org/Files/2011/08/Map_Small.Gif Adresinden Alınmıştır
- Sözmezöğlü, F. (2010). *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*. İstanbul: Der Yayınları.
- Stockholm International Peace Research Institute. (2018).
<https://Www.Sipri.Org/Databases/Milex> Adresinden Alınmıştır
- Supriyanto, R. A. (2015, Şubat 16). *Indonesian's Natuna Islands: Next Flashpoint In The South China Sea?* <https://Www.Rsis.Edu.Sg/Wp-Content/Uploads/2015/02/Co15033.Pdf> Adresinden Alınmıştır
- Taipei Times. (2010, Eylül 18). *Feature: Living On The Disputed Dongsha Islands*.
<http://www.taipetimes.Com/News/Taiwan/Archives/2010/09/18/2003483195> Adresinden Alınmıştır
- Tambini, J. (2017, Temmuz 7). *G20 2017 Countries: Who Are The Members Of The G20?* <https://Www.Express.Co.Uk/News/World/825533/G20-2017-Who-Are-Members-Summit-Hamburg-Germany-Nations> Adresinden Alınmıştır
- U.S. Energy Information Administration. (2013, Şubat 7). *South China Sea*.
<https://Www.Eia.Gov/Beta/International/Regions-Topics.Cfm?Regiontopicid=Scs> Adresinden Alınmıştır
- U.S. Energy Information Administration. (2013). *U.S. Energy Information Administration's South China Sea*. Washington: Eia.
- Vuving, A. L. (2017, Mayıs 6). *South China Sea : Who Occupies What In The Spratlys?* The Diplomat: <https://TheDiplomat.Com/2016/05/South-China-Sea-Who-Claims-What-In-The-Spratlys/> Adresinden Alınmıştır
- Wagner, D., Tupaz, E., & Pozon, I. P. (2012, Temmuz 20). *China, The Philippines, And The Scarborough Shoal*.
https://Www.Huffingtonpost.Com/Daniel-Wagner/China-The-Philippines-And_B_1531623.Html Adresinden Alınmıştır

World Statesman. (Tarih Yok).

[Http://Www.Worldstatesmen.Org/Paracel_Spratly.Html](http://www.worldstatesmen.org/Paracel_Spratly.html) Adresinden Alınmıştır

Yılmaz, S. (2013, Nisan 15). *Asya Pasifik Güvenliği*.

[Http://Www.21yyte.Org/Arastirma/Asya-Pasifik-Arastirmalari-Merkezi/2013/04/15/6953/Asya-Pasifik-Guvenligi](http://www.21yyte.org/arastirma/asya-pasifik-arastirmalari-merkezi/2013/04/15/6953/asya-pasifik-guvenligi) Adresinden Alınmıştır